

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Навчальний посібник

Частина 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів

**Київ
«Міленіум»
2002**

ББК 81.2

ПЗ

Англійська мова. Частина 1. Навчальний посібник. К.: Міленіум, 2002. — 426 с.

ISBN 966-8063-20-1

Укладачі: Авраменко О.П., Борисова О.В., Куниця Л.І., Шапран Л.Ю., Кучина Н.М.

Наукова редакція д.п.н., проф. О.П. Петрашук

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів

Рецензенти

д. філол. н., професор Кусько К.Я.

к. філол. н., професор Горкун М.Г.

У навчальному посібнику представлений ввідно-фонетичний курс, спрямований на корекцію навичок та умінь мовлення студентів, а також основний курс. У кожному циклі для опрацювання пропонується матеріал з фонетики (перша частина посібника), граматики, лексики, на якому відпрацьовуються відповідні навички мовлення, а також завдання, спрямовані на розвиток вмінь читання, говоріння й письма.

Кожний цикл посібника містить додатковий матеріал: тексти для читання, проблемні завдання для обговорення, завдання для розвитку писемного мовлення, ігри тощо.

З метою ефективнішого навчання англійської мови особливу увагу у посібнику приділено забезпеченню комунікативності навчальної діяльності студентів.

Посібник призначений для навчання студентів немовних спеціальностей англійської мови і розрахований на використання у вищих закладах освіти.

ISBN 966-8063-20-1

ББК 81.2

© Міленіум, 2002

ПЕРЕДМОВА

Сучасні умови потребують підготовки в усіх галузях господарства висококваліфікованих спеціалістів, які б вільно володіли щонайменше однією іноземною мовою як засобом професійно-орієнтованого міжкультурного спілкування. Навчальний посібник з англійської мови, який ви тримаєте в руках, певною мірою допоможе вирішити це завдання.

Посібник призначений для навчання студентів немовних спеціальностей англійської мови і розрахований на використання у вищих закладах освіти.

Навчальний матеріал організований за тематичним принципом та розподілений на дві частини. Перша частина посібника починається з ввідно-фонетичного курсу, спрямованого на корекцію навичок та умінь мовлення студентів, набутих до вступу. Правила та інструкції до вправ подано тут українською мовою, оскільки студенти мають різний рівень володіння англійською мовою. В основному курсі посібника українська мова замінюється англійською.

У кожному циклі для опрацювання пропонується матеріал з фонетики (перша частина посібника), граматики, лексики, на якому відпрацьовуються відповідні навички мовлення, а також завдання, спрямовані на розвиток вмінь читання, говоріння й письма.

Спеціальні завдання з аудіювання у посібнику не передбачені. Проте уміння аудіювання можуть розвиватися опосередковано, наприклад, під час виконання завдань з говоріння.

Граматичний матеріал подано у посібнику за класичною схемою: правила, приклади, вправи. Це дозволить студентам при необхідності час від часу повторювати пройдений граматичний матеріал самостійно.

Вправи з фонетики подано таким чином, що викладач може на їх базі створювати різноманітні вправи в тій кількості, яка потрібна для формування відповідних вимовних навичок у даних студентів на належному рівні.

Необхідно підкреслити, що поданий у посібнику навчальний матеріал з фонетики і граматики дозволяє також викладачеві реалізувати індивідуалізоване навчання в групі, тобто варіювати кількість і складність виконаних студентами вправ відповідно до їх індивідуального рівня підготовки.

Для ефективнішого оволодіння студентами англійською мовою як засобом міжкультурного спілкування в різних ситуаціях їхньої побутової та майбутньої професійної діяльності у

посібнику пропонується спеціальний розділ "Social English". Навчальний матеріал цього розділу спрямований на формування у студентів соціокультурної компетенції спілкування англійською мовою.

Кожний цикл посібника містить додатковий матеріал: тексти для читання, проблемні завдання для обговорення, завдання для розвитку писемного мовлення, ігри тощо. Викладач може використовувати цей матеріал як в аудиторії, так і для домашніх завдань, у різному обсязі залежно від рівня підготовки студентів.

З метою ефективнішого навчання англійської мови особливу увагу у посібнику приділено забезпеченню комунікативності навчальної діяльності студентів. Відомо, що оволодіння іншомовним мовленням можливо лише за умови моделювання під час навчання реальних ситуацій спілкування іноземною мовою. Отже, для студентів важливо у повному обсязі виконувати подані у посібнику комунікативні завдання.

Різний стартовий рівень володіння студентами іноземною мовою, як відомо, є специфікою немовних факультетів вищих закладів освіти. Для того, щоб викладач мав можливість гнучко підходити до організації навчальної діяльності студентів залежно від рівня їх навченості англійської мови на момент вступу до навчального закладу, посібник включає в межах окремого циклу різні за складністю вправи та завдання, а також більший за обсягом матеріал, ніж потребується для засвоєння у відведений час.

Треба підкреслити, що збільшений обсяг матеріалу дається в усіх розділах окремого циклу, а не лише за рахунок розділу "Supplement". Отже робота з цим навчальним посібником передбачає професійну творчість з боку викладача щодо вибору тієї методичної стратегії навчання, яка є оптимальною для даної групи і для кожного окремого студента.

Автори цього навчального посібника будуть вдячні за будь-які конструктивні зауваження та пропозиції, які можна надіслати по e-mail: stv@i.com.ua

ОЛЕНА ПЕТРАЦУК, д.п.н., проф

PART I

ВВОДНО-ФОНЕТИЧНИЙ КУРС

Unit 1	Describing Character 7
---------------	-------------------------------------

---

1. Phonetics:	Деякі особливості англійської вимови та орфографії Англійський алфавіт (The ABC) Правила читання голосних і приголосних
2. Grammar:	Тип англійського присудка в залежності від смислу висловлювання (вираження володіння об'єктом). Стверджувальна та заперечна форма дієслова <i>to be</i> (бути)
3. Topic:	Describing Character
4. Social English:	Countries/Nationalities Introductions
5. Supplement	

Unit 2	About Myself 75
---------------	------------------------------

---

1. Phonetics:	Читання голосних буквосполучень, що починаються з літери 'a' Читання приголосних буквосполук
2. Grammar:	Тип англійського присудка в залежності від вираження поняття існування (наявності) предмета / особи / явища / події, що міститься в них, в залежності від числа (однина, множина) підмета (Звороти <i>there is a..., there are...</i>) Числівник Особові та присвійні займенники
3. Topic:	About Myself
4. Social English:	Greetings, Farewells and Special Expressions
5. Supplement	

Unit 3   My Family 131

- 1. Phonetics:** Читання голосних буквосполучень, що починаються з літери 'e', 'i', 'u'
- 2. Grammar:** Тип англійського присудка в залежності від вираження поняття володіння об'єктом (to have (got))
Відмінки іменників. Присвійний відмінок. (Possessive Case)
- 3. Topic:** My Family
                  Describing People's Appearance
- 4. Social English:** Classroom Expressions
- 5. Supplement**

Unit 4   Around the House 183

- 1. Phonetics:** Читання голосних буквосполучень, що починаються з літери 'o'
- 2. Grammar:** Питальні речення відносно володіння об'єктом, існування, місця або часу перебування, характеристики, номінації предмета / особи / явища / події (to be, there is a... there are... to have (got))
Наказовий спосіб (Imperative Mood)
- 3. Topic:** Around the House
- 4. Social English:** Sentence Starters
- 5. Supplement**

Unit 3   Jobs and Professions 319

- 1. Phonetics: Sounds [ə] [θ] [ð]
- 2. Grammar: Ways of Expressing the Future
                         Impersonal Sentences
                         Degrees of Comparison (Adjectives and
                         Adverbs)
- 3. Topic: Jobs and Professions
- 4. Social English: Talking About the Weather
- 5. Supplement

**Unit 4   Biography Outstanding People
                                 of Ukraine, Great Britain
                                 and the USA 384**

- 1. Phonetics: Sounds [ʌ] [ɑ:] [t] [d] [ɪd]
- 2. Grammar: Past Simple
                         Used to
- 3. Topic: Biography. Outstanding People of Ukraine,
                         Great Britain and the USA
- 4. Social English: Curriculum Vitae (Résumé)
- 5. Supplement

Part 1

ВВОДНО-ФОНЕТИЧНИЙ КУРС

UNIT 1 Describing Character

---

1. **Phonetics:** Деякі особливості англійської вимови та орфографії.
Англійський алфавіт
Правила читання голосних і приголосних
2. **Grammar:** Поняття про речення
Тип англійського присудка в залежності від змісту висловлювання (вираження володіння об'єктом). Стверджувальна та заперечна форма дієслова *to be* (бути)
3. **Topic:** Describing Character
4. **Social English:** Countries/Nationalities
Introductions
5. **Supplement**

Section 1 PHONETICS

Деякі особливості англійської вимови та орфографії

- Кожна мова має свої специфічні особливості вимови. Для англійської мови характерні наступні:
  1. Всі звуки англійської мови, на відміну від української, вимовляються з більшою напругою мовного апарату.
  2. Відсутність пом'якшення дзвінких приголосних звуків, які також не оглушуються в кінці слова. Оглушення дзвінкого приголосного звука призводить до зміни значення слова, наприклад *bad* [bæd] — *поганий*, *bat* [bæt] — *кажан*.
  3. Глухі приголосні [k], [p], [t], [d] вимовляються з придихом.
  4. Англійські голосні розділяються на довгі і короткі, на складні (дифтонги) і прості. Зміна довготи голосного при-

зводить до зміни значення слова, наприклад *ship* [ʃɪp] — корабель, *sheep* [ʃi:p] — вівця.

5. У наголошеному складі голосний звук вимовляється чітко, ясно, в своєму повному звучанні. В ненаголошеному він вимовляється нечітко, редукується. Найчастіше голосні *a, o, u* редукуються в звук [ə], а *i, e, y* — в звук [ɪ], чи можуть не вимовлятися зовсім.
6. Якщо після голосної знаходиться буква *r*, то вона не вимовляється, а змінює вимову попередньої голосної.

- Англійська орфографія викликає певні труднощі для тих, хто вивчає мову, адже існує суттєва розбіжність між написанням і вимовою окремих слів. Навіть є жарт «Пишемо слово Манчестер, а читаємо Ліверпуль». Це пояснюється тим, що звуковий лад англійської мови протягом тривалого часу зазнав великих змін, тоді як орфографія практично не змінювалась. Крім того, 26 літер англійської абетки можуть передавати 44 звуки. Так у слові *thought* [θɔ:t] — 7 літер і 3 звуки. Для передачі звукових елементів однієї мови на іншу застосовується транскрипція, в якій кожен звук має свій знак.

- В англійській мові фразовий наголос падає на повнозначні слова — іменники, прикметники, смислові дієслова, числівники, прислівники, вказівні займенники, питальні слова.

Логічний наголос може падати на одне чи кілька слів у реченні, що виділяються в смисловому відношенні. Це досягається інтонацією. Логічний наголос може падати на будь-яке слово в реченні.

- Характерною рисою англійської мови, як і кожної мови, є інтонація — мелодика вимови речення. В англійській мові розрізняють два основні види інтонації: спадну (∨) і висхідну (∕).

Інтонація має велике значення, тому що тільки нею можна змінити значення речення, наприклад, *Good \morning* означає привітання, а *Good /morning* — розставання.

Зі *спадною інтонацією* вимовляються:

1. Стверджувальні речення. *I like to read interesting \books.*
2. Заперечні речення. *I don't like to read \detectives.*
3. Спеціальні питання. *What is your \name?*
4. Друга частина альтернативного питання. *Is he a schoolboy or a \student?*
5. Перша частина роз'єднувального питання. *Anna is a \student, isn't she?*

З *висхідною інтонацією* вимовляються:

1. Загальні питання. *Do you speak \English?*
2. Перша частина альтернативного питання. *Is he a \schoolboy or a student?*
3. Друга частина роз'єднувального питання. *Anna is a student, \isn't she?*
4. Слова, що перелічуються, крім останнього. *I have \Mother, \Father, a \sister and a \brother.*
5. Речення, що висловлюють здивування з перепитуванням. *Is it \true? Are you \sure?*
6. Уточнення, перепитування. *\Pardon? \Sorry?*
7. Вибачення. *Excuse \me.*

The English Alphabet

Таблиця 1

Англійська абетка (the Alphabet, the ABC)

Друкований шрифт	Вимова літер	Знак фонетичної транскрипції
A a	[eɪ]	[eɪ] [æ]
B b	[bi:]	[b]
C c	[si:]	[s] [k]
D d	[di:]	[d]
E e	[i:]	[i:] [ɪ]
F f	[ef]	[f]
G g	[dʒi:]	[dʒ] [g]
H h	[eɪtʃ]	[h]
I i	[aɪ]	[aɪ]
J j	[dʒeɪ]	[dʒ]
K k	[keɪ]	[k]
L l	[el]	[l]
M m	[em]	[m]

Таблиця 1. Закінчення

Друкований шрифт	Вимова літер	Знак фонетичної транскрипції
N n	[en]	[n]
O o	[əʊ]	[əʊ] [ɒ]
P p	[pi:]	[p]
Q q	[kju:]	[kw]
R r	[ɑ:]	— [r]
S s	[es]	[s] [z]
T t	[ti:]	[t]
U u	[ju:]	[ju:] [ʌ]
V v	[vi:]	[v]
W w	[dʌbl ju:]	[w]
X x	[eks]	[ks]
Y y	[wa]	[aɪ] [ɪ] [ju:]
Z z	[zed] [zi:] — Am.E.	[z]

REMEMBER! Відкритим складом називається склад, який закінчується на голосну букву. Закритим називається склад, який закінчується на приголосну букву.

Таблиця 2

Позиційні варіанти читання голосних

Буква	Відкритий наголошений склад — алфавітне читання	Закритий наголошений склад — коротке читання	Голосний + r — довге читання	Голосний + r + голосний	Ненаголошений склад
A a [eɪ]	[eɪ] name	[æ] man	[ɑ:] car	[eə] care	[ə] a'gain
E e [i:]	[i:] me	[e] ten	[ə:] her	[ɪə] here	[ə] 'absent
I i (Y y) [aɪ]	[aɪ] time type	[ɪ] big 'system	[ə:] girl Byrd	[aɪə] fire tyre	[ɪ] 'pencil 'city
O o [əʊ]	[əʊ] no	[ɒ] not	[ɔ:] fork	[ɔ:] more	[ə] 'second
U u [ju:]	[ju:] tube	[ʌ] us	[ə:] turn	[juə] pure	[ə] 'cucumber

Таблиця 3

Читання приголосних

Звук	Передача звуку на письмі	Приклади
p	p, pp	pie, apple, lip
b	b, bb	bin, rubber, tub
t	t, tt	tin, butter, but
d	d, dd	din, adder, pad
k	k, ck, c	kin, kicker, back, cat
g	g, gg	gun, bagger, bug
f	f, ff, gh, ph	fall, buffer, rough, phone
v	v	vine, over, love
θ	th	thin, both
ð	th	this, other
s	s, ss, c	sin, kisser, ace
z	z, s	zoo, easy, ways
ʃ	sh, ti	she, cash, action
ʒ	s	pleasure
tʃ	ch, tch	chin, catch
dʒ	g, dg	gin, edge
m	m, mm	me, summer, gum
n	n, kn	no, know, in
ŋ	ng, n	sing, singer, bank
w	w	win
j	y	yen
l	l	link, yellow, sell
r	r, rr	ring, carry, car
h	h	hi

Таблиця 4

Читання приголосних буквосполучень

Букво-сполука	Звукова відповідність	Примітка	Приклад
bt	[t]	у кінці слів	doubt; debt
ch	[tʃ]	на початку слів	child, change
	[ʃ]	у пізніх запозиченнях з французької мови	machine, champagne
	[k]	у словах грецького походження	chemistry, character, school
ci	[ʃ]	після наголошеного складу	special, musician

Таблиця 4. Продовження

Букво-сполука	Звукова відповідність	Примітка	Приклад
ck	[k]	у середині і в кінці слова	stick, clock
ft	[f]	перед кінцевим <i>-en</i>	often, soften
(d)ge	[dʒ]	у кінці слів	bridge, hedge, large, age, page
ge	[ʒ]	у пізніх запозиченнях з французької мови	garage, rouge
gh	не читається не читається	після <i>i, ai, oi</i> перед <i>t</i>	right, thought daughter
	[f] [g]	після <i>ai, oi</i> в кінці слова на початку слова	laugh, rough ghost, ghastly
gn	[n]	на початку і в кінці слова	gnat, sign
kn	[n]	на початку слова	know, knife
f	[f]	після <i>a</i>	half, calf
lk	[k]	після <i>a, o</i>	talk, folk
lm	[m]	після <i>a</i>	palm, calm
mb	[m]	у кінці слів	climb, bomb
mn	[m]	у кінці слова	column, solemn
ng	[ŋ] [ŋg]	у кінці слова і перед суфіксом <i>-ing</i> у середині слова, за винятком позиції перед суфіксом <i>-ing</i>	sing, thing, song, ringing English, language, congress, Hungary
nk	[ŋk]	у словах грецького походження	think, thank, plank
ph	[f]		phrase, phenomenon
ps	[s]		psychology
pn	[n]		pneumonia, pneumatic
pt	[t]		receipt
qu	[kw]	у наголошеному складі	quiet, quarter, quick
que	[k]	у ненаголошеному складі	unique, technique
rh	[r]	у словах грецького походження	rhyme, rhythm
sc	[s]	перед буквами <i>e, i, y</i>	scene, science
sci	[ʃ]	після наголошеного складу перед голосною	conscious, luscious
sh	[ʃ]	на початку і в кінці слів	shine, wash, shop
si	[ʃ]	після наголошеного складу	Asia
ssi	[ʃ]	перед голосною	Russia

Таблиця 4. Закінчення

Букво- сполука	Звукова відповідність	Примітка	Приклад
sion	[ʒn] [fn]	після наголошеної голосної після приголосної <i>s</i>	vision, decision session, mission
sten	[sn]		listen, fasten
stle	[sl]		castle, bustle
sure	[ʒə] [fə]	після наголошеної голосної після приголосної <i>s</i>	pleasure, measure pressure
th	[ð] [θ]	між голосними і в службових словах на початку і в кінці повнозначних слів	weather, bathe, their, the theme, thick, thin, path, cloth
ti	[tɪ]	після наголошеного складу перед голосною	patient, initial
tch	[tʃ]		match, watch
tion	[ʃn] [tʃn]	після наголошеного складу після <i>s</i> в за наголосному складі	revolution question, combustion
ture	[tʃə]	після наголошеного складу	picture, lecture
wh	[w] [h]	перед усіма голосними, крім <i>o</i> перед <i>o</i> в наголошеному складі	white, whisky, when who, whose, whole
wr	[r]	на початку слів	write, wrong, wring
x	[ks] [gz]	у кінці слова, перед приголосними між голосними	box, next, sixty exact, exit
wa	[ɔ] [æ]		wash, want swam, wax
wo	[wɔ:]	перед <i>r</i> в наголошеному складі	word, work, worm

PRACTICE

Прочитайте подані нижче слова, використовуючи правила читання голосних.

Aa
[eɪ] [æ] [ɑ:] [ɛə]

bade	date	fate	Kate	mate	chase	shade	late
bad	dad	fat	cat	mat	chap	shad	lad
bar	dart	far	car	mar	char	shard	lard
bare	dare	fare	care	mare	chare	share	lares
- shake, lap, ware, charm, shade, shame, ladder, late, cart, cap, bad, bade, bard, hare, lack, yard, lares, pane, part, manager, garlic, stare, mad.

Ee
[i:] [e] [ɛ:] [ɪə]

he	see	be	me	fee	we	knee
hem	set	bet	met	fed	wet	kept
her	serf	berth	mercy	confer	werewolf	kerb
here	sere	bere	mere	ferial	severe	cere
- let, refer, we, err, mete, Pete, hen, ten, adhere, help, berg, pep, interfere, fern, gene, adverse, she, net, verb, three, service, advertisement, eve.

Ii (Yy)
[aɪ] [i] [ɛ:] [aɪə]

fine	site	mine	pine	tiny	thy
fin	sit	mint	pin	tin	thin
fir	sir	mirth	bird	stir	third
fire	sire	mire	pyre	tire	tyre
- tide, thine, tired, hire, birth, tit, bit, bite, lyre, girth, myth, myrrh, silly, whirl, dire, mile, ill, firm, spite, chin, fit, bird, did, dirty.

Oo
[əʊ] [ɔ:] [ɔ:]

so	go	lone	mode	tone	code
sot	got	lot	mob	toll	cost
sort	gorse	lord	morn	torn	corn
sore	gore	lore	more	tore	core

2. wore, nor, port, pot, pony, not, home, hot, chores, golf, pore, hope, born, tome, top, pope, cock, cope, stop, role, cord, pot, clock, fort, bore.

Uu
[ju:] [ʌ] [ə:] [juə]

1. cute   puny   Luke   super   mute   nude   duty
cut   pun   luck   supper   mutt   nudge   dumb
cur   purr   blur   surly   murk   nurse   durbar
cure   pure   lure   securely   mure   manure   during
2. such, fund, burr, endure, cup, lute, procure, turn, tune, use, spur, gulp, fur, manicure, burst, swum, urge, mature, sun, burn, hut, cube, truck, run.